

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Gofal
DYDDIAD	29 Ionawr 2026
TEITL	Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd
RHESWM DROS GRAFFU	Mae angen craffu'r ddarpariaeth bresennol a'r adnoddau sydd ar gael i wireddu'r strategaeth.
AWDURON	Sharron Williams Carter Gwenan Medi Hughes Sue Layton Caren Brown
AELOD CABINET	Cynghorydd Menna Trenholme

1. Pam fod angen ei graffu?

- 1.1. Mae angen craffu'r ddarpariaeth bresennol a'r adnoddau sydd ar gael i wireddu'r strategaeth.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- 2.1 Byddwn yn edrych yn benodol ar bedwar cwestiwn i graffu ar y strategaeth cadw teuluoedd gyda'i gilydd.
 1. Beth sy'n cael ei wneud er mwyn cadw teuluoedd gyda'i gilydd?
 2. Faint o deuluoedd sy'n derbyn cefnogaeth?
 3. Ydy'r adnoddau sydd ar gael yn diwallu anghenion/galw am y gwasanaeth?
 4. Ydy'r gwasanaethau ataliol yn helpu i gadw teuluoedd gyda'i gilydd a lleihau'r nifer o blant sydd angen gofal gan y Cyngor?
- 2.2 I ymateb i'r cwestiynau hyn byddwn yn rhoi crynodeb o beth yw'r strategaeth a pa dimau o fewn yr Adran Blant sydd yn benodol yn rhan o'r strategaeth cadw teuluoedd gyda'i gilydd yn ogystal â gwaith aml-asiantaethol.

3. Crynodeb a'r Materion Allweddol

- 3.1 Rhan allweddol o'r Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i gilydd yw ein Rhaglen a Gwasanaethau ataliol. Mae'r gwaith hwn yn holl bwysig ac yn canolbwyntio ar roi cymorth amserol a penodol er mwyn cadw teuluoedd gyda'i gilydd ac yn ddiogel cyn cyrraedd sefyllfa o argyfwng ac yn y pen draw yn atal plant a phobl ifanc rhag mynd i ofal. Prif nod yr Adran ydi cadw plant a phobl ifanc gyda'i teuluoedd os yw'n saff i wneud hynny.
- 3.2 Yn yr adroddiad yma byddwn yn edrych ar y pa wasanaethau yn yr Adran Blant sydd yn bennaf yn rhan o'r Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i gilydd. Y prif wasanaethau ataliol yw Rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf, Tîm o Amgylch y Teulu , Tîm Cefnogi Teulu a'r Timau Gweithredol. Yn ogystal â hyn mae Gwasanaeth

Trobwynt, Tîm ôl-16 a Derwen hefyd yn rhoi cefnogaeth i bobl ifanc a theuluoedd. Mae cydweithio da yn digwydd drwy hybiau cymunedol hefyd er mwyn gweithio yn aml-asiantaethol a darparu'r gwasanaeth gorau i bobl a phlant Gwynedd. Mi fydd unrhyw gais am wasanaethau (cyfeiriad) yn mynd drwy ein Tîm Derbyn, cyfeiriadau, nhw sydd yn gwneud penderfyniad ynglŷn â'r angen i gynnal asesiad , cytuno ar drothwyon ac yna yn ei basio ymlaen i'r gwasanaeth addas os yn briodol.

4. Cefndir / Cyd-destun

- 4.1 Cynlluniwyd Teuluoedd yn Gyntaf i wella canlyniadau plant, pobl ifanc a theuluoedd. Mae'n rhoi pwyslais ar ymyrraeth gynnar, gweithgarwch atal a chynnig cymorth ar gyfer teuluoedd cyfan, yn hytrach nag unigolion. Mae'r rhaglen yn hyrwyddo gwaith aml-asiantaethol er mwyn sicrhau bod teuluoedd yn cael cymorth cyd-gysylltiedig pan fydd angen hynny arnynt.
- 4.2 Bwriad y rhaglen yw darparu cymorth cynnar i deuluoedd, gyda'r nod o atal problemau rhag gwaethygu. Mae Teuluoedd yn Gyntaf yn cefnogi Strategaeth Tlodi Plant Llywodraeth Cymru ac yn gweithio ochr yn ochr â rhaglenni eraill megis Dechrau'n Deg.
- 4.3 Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid i awdurdodau lleol er mwyn gwella deilliannau i blant, pobl ifanc a theuluoedd.
- 4.4 Mae pob awdurdod lleol wedi datblygu Cynllun Gweithredol Teuluoedd yn Gyntaf sy'n disgrifio sut byddant yn gweithredu Teuluoedd yn Gyntaf yn lleol:
 - Mae pobl o oedran gweithio mewn teuluoedd incwm isel yn cael cyflogaeth ac yn gwneud cynnydd ynddi
 - Mae plant, pobl ifanc a theuluoedd, sy'n byw mewn tlodi neu mewn perygl ohono, yn cyflawni eu potensial
 - Mae plant, pobl ifanc a theuluoedd yn iach ac yn mwynhau lles
 - Mae teuluoedd yn hyderus, yn meithrin gwydnwch ac yn ddiogel.
- 4.5 Mae mesurau perfformiad wedi eu sefydlu er mwyn gwybod pa mor dda mae'r rhaglen yn perfformio o fewn awdurdodau lleol.

4.6 Beth ydym yn dymuno gweld Teuluoedd yn Gyntaf yn ei gyflawni?

- 4.7 Rhaid i Deuluoedd yn Gyntaf ddangos ei fod yn gallu gwella canlyniadau teuluoedd, er mwyn sicrhau eu bod yn hyderus, yn meithrin ac yn gydnerth. Mae Symud Cymru Ymlaen yn cynnwys ymrwymiad i gynorthwyo teuluoedd a rhieni i leihau profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, ac mae Teuluoedd yn Gyntaf yn ffordd allweddol o gyflawni hyn.
- 4.8 Yn benodol, dylai'r rhaglen geisio:

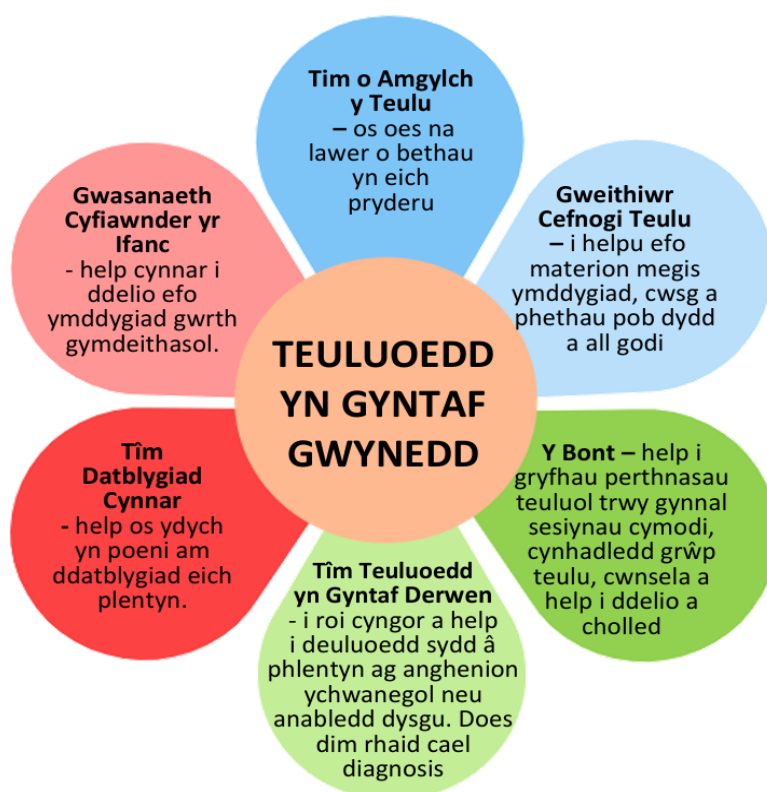
- Cynllunio a datblygu gwasanaethau arloesol sy'n gallu cynorthwyo teuluoedd i sicrhau canlyniadau cadarnhaol a chynaliadwy
- Annog diwylliant o ddysgu am welliant parhaus wrth ddarparu gwasanaeth, rhannu arfer gorau a'r gwersi a ddysgwyd
- Hyrwyddo effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd wrth ddarparu gwasanaethau trwy gyfrwng dull gweithredu "buddsoddi er mwyn arbed", sy'n cynnwys ffocws cynnar ar weithgarwch ymyrraeth gynnar ac atal
- Cydweithio a chydweithredu gydag asiantaethau a rhaglenni eraill er mwyn sicrhau bod y gwaith o ddarparu gwasanaeth yn cyd-fynd, heb unrhyw fylchau na dyblygu gwasanaethau

4.9 Egwyddorion Teuluoedd yn Gyntaf a ddarparir trwy'r rhaglen ystyried y prif egwyddorion canlynol:

1. Canolbwyntio ar y teulu
2. Pwrpasol
3. Grymuso
4. Integredig
5. Dwys
6. Lleol
7. Rhagweithiol
8. Cynaliadwy

4.10 Comisiynu Teuluoedd yn Gyntaf Gwynedd – 2025/26

- 4.11 Mae Cyngor Gwynedd yn glir yn ei fwriad i wella aliniad cefnogaeth rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf â darpariaeth statudol, wrth wneud hynny mae'r cyngor wedi creu Strwythur Ymyrraeth Gynnar ac Ataliol Plant a Theuluoedd sy'n adlewyrchu'r timau ardal statudol bresennol (Arfon, Dwyfor a Meirionnydd).

4.13 Tîm o Amgylch y Teulu - TAF

- 4.14 Mae modd i unrhyw un gwneud cyfeiriad er mwyn cael mynediad i ystod eang o wasanaethau Teuluoedd yn gyntaf a Tîm amgylch y Teulu.
- 4.15 Mae nifer cyfeiriadau sengl wedi cynyddu (teuluoedd sydd yn cael un gwasanaeth sy'n cael eu comisiynu yn hytrach na theulu gyda nifer uwch o anghenion sydd angen gwasanaethau wedi eu cydlynu.
- 4.16 Dyma drosolwg o rai o anghenion y teuluoedd sydd yn cael eu cyfeirio am gefnogaeth ymyrraeth gynnar yn ystod y chwarter diwethaf:
- Ymddygiad heriol plant a phobl ifanc yn y cartref a / neu'r ysgol a rhieni a gofalwyr yn gofyn am help i fynd at wraidd y broblem.
 - Teuluoedd plant a phobl ifanc sydd ar restr aros am asesiad ASD / ADHD yn cysylltu am help tra'n disgwyl i gael eu gweld.
 - Teuluoedd plant a phobl ifanc wedi cael diagnosis ASD / ADHD sydd ddim yn gwybod pa help sydd ar gael nesaf.
 - Pryder am bresenoldeb isel plant a phobl ifanc neu blant yn gwrthod mynychu'r ysgol.

- Pryder am iechyd meddwl plant a phobl ifanc sydd ddim yn cyrraedd trothwy cefnogaeth gan CAMHS.
- Pryder am iechyd meddwl rhieni a gofalwyr a'r effaith mae hyn yn ei gael ar y plant.

4.17 Beth sy'n cael ei wneud er mwyn cadw teuluoedd gyda'i gilydd gan y Tim Cefnogi Teulu?

- 4.18 Mae'r tîm Cefnogi Teulu yn gweithredu gwaith ataliol ac ar wahanol lefelau rhan ymyraethau er mwyn cryfhau teuluoedd a lleihau'r risg o argyfwng. Rydym yng nghyd weithio'n agos gydag asiantaethau a gweithwyr eraill i gefnogi'r teuluoedd e.e. iechyd, addysg, gwasanaethau trydydd sector a llawer mwy. Mae'r gwaith yn cynnwys nifer o wahanol elfennau:
- 4.19 Mae rhannu gwybodaeth a chodi ymwybyddiaeth yn hanfodol gan y gwasanaeth. Byddant yn darparu gwybodaeth am gefnogaeth i deuluoedd mewn meysydd megis rhianta, ymddygiad a pherthnasedd iach. Defnyddio adnoddau rhithiol megis 'Solihull Online' a 'Togetherness', ynghyd â negeseuon Llywodraeth megis "Rhowch Amser Iddo".
- 4.20 Mae'r tîm yn hyrwyddo perthnasoedd cadarnhaol drwy drefnu sesiynau hwyl i deuluoedd sy'n annog amser positif gyda'i gilydd ac yn cryfhau perthnasoedd. Yn y flwyddyn ddiwethaf cynhaliwyd 28 sesiwn Hwyl gyda 813 o blant yn mynychu a 502 o deuluoedd.
- 4.21 Mae grwpiau cefnogi rhieni yn cael ei gynnal i rannu arferion rhiantu, cefnogaeth ôl-genedigaeth, strategaethau i ymdopi â straen, ac ACE's . Maent yn cynnig ymyraethau ar gyfer:
- Ymddygiad heriol
 - Gwrthdaro rhwng rhieni
 - Codi hyder
 - Cefnogaeth i rieni plant ag awtistiaeth neu anghenion niwroamrywiol
 - Delio â sefyllfaoedd trais (gan blentyn ar riant neu drais yn y cartref)
- 4.22 Mae'r sefyllfaoedd hyn yn gallu rhoi straen sylweddol ar deuluoedd, ac felly mae'r grwpiau'n cynnig strategaethau ymarferol i'w cefnogi.
- 4.23 Pan mae cefnogaeth un i un ei angen mae'n bwysig ei fod yn cael ei deilwra i'r teulu unigol i wneud yn siŵr eu bod yn cael y gefnogaeth addas ar gyfer eu hanghenion. Mae teuluoedd yn gallu derbyn cefnogaeth bersonol gan Swyddog Cefnogi Teulu. Mae'r swyddogion yn asesu'r teulu, adnabod cryfderau'r teulu, trafod pryderon, ac yng nghyd gynllunio strategaethau wedi'u teilwra i anghenion unigol.

- 4.24 Mae cefnogaeth yn cael eu cynnig gan swyddogion arbenigol yn y tîm sy'n gweithio gyda thadau, ieuencid, Awtistiaeth, sefyllfaoedd *Tu Allan i'r Llys* yn dilyn cyfeiriad gan yr Heddlu (e.e., pan fo rhiant wedi defnyddio cosbi corfforol).
- 4.25 Mae gweithio mewn partneriaethau a chreu rhwydweithiau yn hanfodol i'r gwasanaeth fod yn llwyddiannus. Mae'r tîm yn cynnwys swyddogion Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg, gan weithio mewn partneriaeth i sicrhau cefnogaeth gynhwysfawr.
- 4.26 Nod y gwaith hwn yw cryfhau teuluoedd, lleihau bregusrwydd, a hyrwyddo llesiant plant a rhieni yn y blynyddoedd cynnar.
- 4.27 Beth sy'n cael ei wneud er mwyn cadw teuluoedd gyda'i gilydd gan Wasanaeth Trobwynt?**
- 4.28 Yn ogystal â gwaith gan Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg mae gwaith ataliol yn cael ei wneud gan Wasanaeth Trobwynt hefyd. Mae'r Gwasanaeth yn cynnig ystod eang o raglenni seiliedig ar dystiolaeth i gefnogi rhieni, gofalwyr, plant a phobl ifanc. Mae'r ymyriadau hyn yn helpu i gryfhau perthnasoedd, gwella lles emosiynol a chreu cartrefi mwy diogel a maethlon. Mae gwaith ataliol mae'r gwasanaeth yn ei wneud yn cynnwys ymyriadau dwys (tua 10 awr yr wythnos) hyd at flwyddyn gyda theuluoedd. Maent yn darparu cefnogaeth i rieni sydd yn feichiog hyd at bobl ifanc 16+. Pan mae'r unigolion yn cyrraedd oed 16+ mae'r unigolion yn cael cefnogaeth gan y tîm 16+. Hefyd maent yn gweithio efo rhieni i dorri'r cylch o feichiogrwydd ailadroddus a gweithdrefnau gofal.
- 4.29 Beth sy'n cael ei wneud er mwyn cadw teuluoedd gyda'i gilydd gan y Derwen a Hafan y Sêr?**
- 4.30 Mae Derwen a Hafan y Sêr hefyd yn cefnogi teuluoedd. Mae Derwen yn darparu hyfforddiant ar reoleiddio emosiynol trwy gynnig dosbarth sgiliau wythnosol i addysgu a llunio dysgu sgiliau newydd a rheoli emosiynau i blant a phobl ifanc ag anableddau. Mae gweithdai a chysiau i rieni sy'n canolbwyntio ar rai o'r anawsterau allweddol y mae teuluoedd yn eu profi ac yn trafod pa strategaethau y gellir eu cymryd i gefnogi eu plentyn. Siarad â rhieni eraill mewn sefyllfa debyg yn aml yw'r gefnogaeth emosiynol fwyaf effeithiol. Nod y gwasanaeth yw darparu cyfleoedd diogel a chyfeillgar i rieni siarad â rhieni eraill. Mae'r gweithdai, sesiynau celf a'r grwpiau cymorth yn darparu hyn. Mae Derwen hefyd gyda gwasanaeth yn darparu elfen gefnogol ar gyfer plant gydag anableddau drwy weithiwr cefnogol fynd a phlentyn / person ifanc i grwpiau, allan i'r gymuned i wneud rhywbeth sydd gan y plentyn ddiddordeb ynddo. Mae hyn yn helpu'r plant i allu bod yn rhan o weithgareddau du allan i'r ysgol a mwynhau profiadau gwahanol. Bydd hyn hefyd yn elfen ysbaid i'r teulu. Mae nifer o blant sydd yn defnyddio gwasanaeth Derwen hefyd yn defnyddio Gwasanaeth Hafan Y Sêr sydd yn lleoliad preswyl sydd yn darparu ysbaid i rieni sydd hefyd yn ofalwyr.
- 4.31 Pan mae teuluoedd angen gwasanaeth a chefnogaeth gan yr Adran Blant mae popeth yn mynd trwy'r Tim Derbyn er mwyn gallu gwneud yn siŵr bod y

wybodaeth yn cael ei asesu yn gywir er mwyn rhoi'r gwasanaeth gorau i deuluoedd.

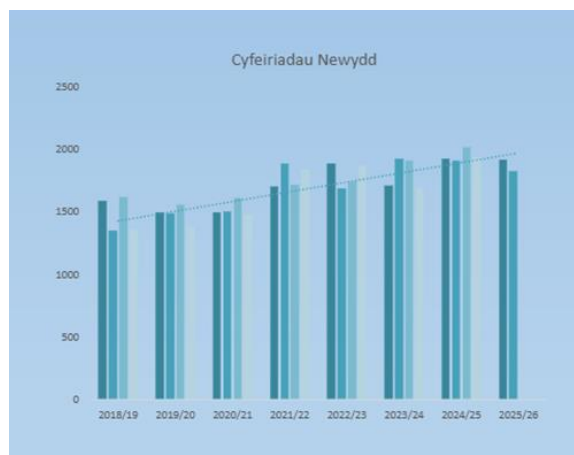
4.32 Cydweithio gydag Asiantaethau a Gwasanaethau

- 4.33 Mae hybiau cymunedol hefyd yn ffordd o rannu gwybodaeth ar gyfer y teuluoedd iddynt wybod pa fath o gefnogaeth sydd ar gael ac ar gyfer cyfeirio unigolion at wasanaethau cywir. Mae hyn hefyd yn atgyfnerthu cydweithio yn aml-asiantaethol rhwng gwasanaethau statudol, ataliol a trydydd sector. Un o'r hybiau ydi Hwb Dinas Bangor ac maent yn gweithio'n agos gyda Gwasanaethau Plant ac rydym mewn proses sefydlu hwb plant a phobl ifanc ar gyfer Bangor a fydd yn cyd-fynd â Hwb Dinas Bangor. Gofynnwyd am hyn i sicrhau bod partneriaethau da yn cael eu hadeiladu, dim dyblygu gwasanaethau, ymwybyddiaeth barhaus o bwy sy'n darparu beth, ceisiadau ar y cyd a sicrhau bod neges gyson a chyfunedig yn cael ei hyrwyddo i bawb sy'n rhieni, oedolyn ymddiriededig, gofalwr ac unrhyw un sy'n gweithio gyda'r grwpiau hynny, yn ogystal â, wrth gwrs, cefnogi Plant a Phobl Ifanc yn uniongyrchol. Yn Hwb Yr Orsaf, Penygroes, mae tîm Cefnogi Teulu Dechrau'n Deg wedi rhoi sesiynau rhiant a babi. Yn Hwb Porthi Dre, Caernarfon mae cydweithio gyda nifer o dimau plant, awtistiaeth a chefnogi teulu yn digwydd hefyd. Mae hyn yn ffordd i'r gymuned wybod pa wasanaethau sydd ar gael i gefnogi teuluoedd.
- 4.34 Rydym yn cydweithio gyda'r Adran Tai ac Eiddo hefyd. Mae cyfrifoldeb llety argyfwng i deuluoedd yn cael ei weithredu drwy Adran Tai ac Eiddo. Drwy weithredu gyda phrotocol yr Adran Tai ac Eiddo nid yw llety argyfwng dros dro yn cael effaith ar gadw teuluoedd gyda'i gilydd. Nid yw'r gwasanaeth yn gwahanu teuluoedd. Ei blaenoriaeth bob amser yw sicrhau bod teuluoedd yn cael eu cadw gyda'i gilydd, gan gynnwys rhieni a phlant, hyd yn oed pan fo angen llety argyfwng ar fyr rybudd. Pan dderbynnir cais am lety argyfwng ar gyfer teulu, byddant yn ceisio, lle bynnag y bo'n bosibl, sicrhau ystafell deuluol addas fel ateb brys. Os oes plant yn rhan o'r aelwyd, rydym yn gweithio'n weithredol i leihau hyd yr arhosiad mewn llety argyfwng ac i symud y teulu ymlaen cyn gynted â phosibl i lety dros dro mwy addas. Yn y rhan fwyaf o achosion, bydd hyn drwy eiddo PSL (Private Sector Leasing), sef ein cynllun prydlesu sector preifat, neu opsiwn llety dros dro priodol arall.

4.35 Faint o deuluoedd sy'n derbyn cefnogaeth?

4.36 Wrth fod bron pob ymholiad yn dod drwy'r Tim Derbyn mae'n ffordd o weld faint o gynnydd sydd wedi bod dros y blynyddoedd diwethaf o unigolion a theuluoedd sydd angen cefnogaeth gan yr Adran Blant a Chefnogi Teuluoedd. Mae'r graff isod yn dangos bod cynnydd yn y nifer o gyfeiriadau wedi ein cyrraedd, llynedd roedd y nifer o gyfeiriadau bron yn 8,000 yn ystod y flwyddyn.

4.37

4.38 Mae hyn yn golygu wrth fod mwy o unigolion a theuluoedd yn cael cefnogaeth mae mwy o unigolion gyda chynllun gofal a chymorth statudol yn ei le. Mae ffigyrau isod yma hefyd yn dangos cynnydd dros y blynyddoedd diwethaf.

4.39

21-22	686
22-23	765
23-24	745
24-25	846
25-26	(Amcan) 908

4.40 Nifer o deuluoedd sy'n derbyn cefnogaeth gan Teuluoedd yn Gyntaf

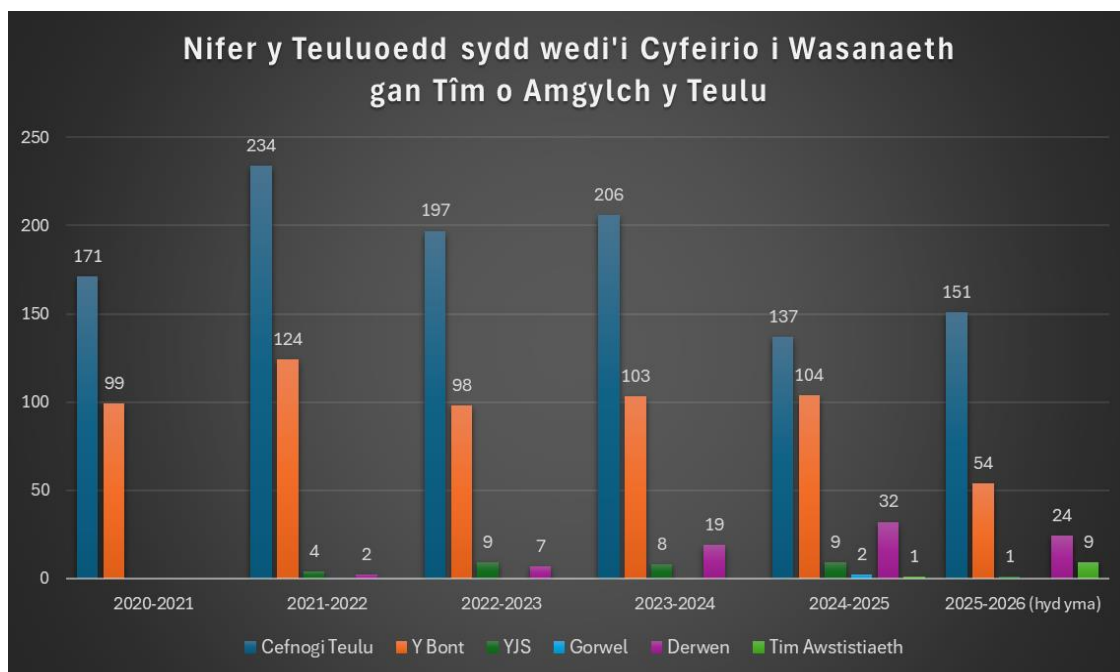
2020 – 21	167 teulu
2021 - 22	326 teulu
2022 – 23	279 teulu
2023 – 24	355 teulu
2024 – 25	403 teulu
2025 – 2026 (hyd yn hyn)	281 teulu

*mae'r ffigyrau uchod yn dangos faint o deuluoedd sydd wedi cysylltu efo Tîm Derbyn Cyfeiriadau Plant ac sydd wedi derbyn cefnogaeth ymyrraeth gynnar trwy gynllun Teuluoedd yn Gyntaf Gwynedd.

Mae cynnydd amlwg yn y nifer dros y 2 flynedd diwethaf. *

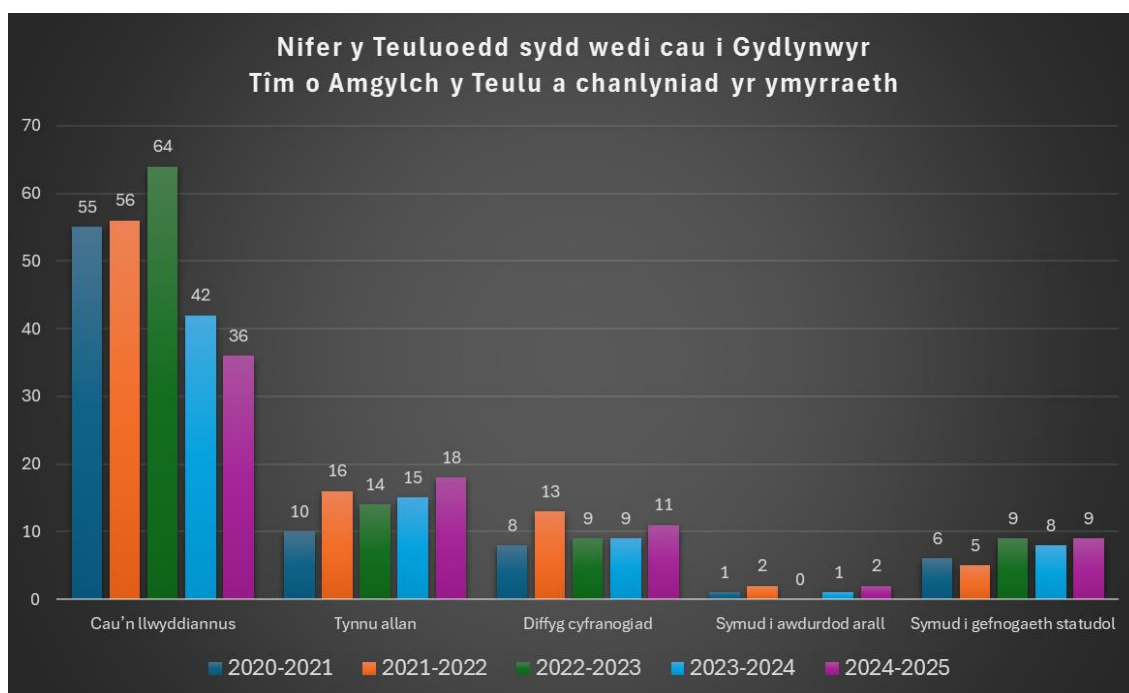
4.41 Mae'r graff nesaf yn dangos faint o gyfeiriadau sydd yn cael eu gwneud i wasanaethau sy'n cael eu comisiynu gan arian Teuluoedd yn Gyntaf yma yng Ngwynedd:

4.42

4.43 Mae'r graff isod yn dangos faint o deuluoedd sydd wedi cau i gydlynwyr Tîm o Amgylch y Teulu a beth oedd canlyniad yr ymyrraeth. Rhain ydi'r teuluoedd sydd yn derbyn y gefnogaeth fwyaf dwys:

4.44

4.45 Un o'r rhesymau am leihad mewn achosion yn cau'n llwyddiannus dros y 2 flynedd diwethaf ydi oherwydd bod natur cyfeiriadau sy'n derbyn cefnogaeth wedi dwysau ac felly mae achosion yn dueddol o barhau ar agor am gyfnodau llawer iawn hirach cyn i ni fedru gweld unrhyw gynnydd. Rydym yn mesur "distance travelled" drwy ein teclyn asesu effaith "outcome star" ac rydym yn gofyn i'r mudiad rydym yn eu comisiynu adrodd yn chwarterol. Er mwyn cadw llygaid ar effeithiolrwydd ein rhaglen ac addasu yn amserol os oes angen.

4.46 Mae hyn yn nodwedd yn rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf ar draws Cymru.

4.47 Nifer o deuluoedd sydd yn derbyn cefnogaeth gan swyddogion Cefnogi Teulu, Dechrau'n Deg

4.48 Mae'r tabl isod yn dangos y niferoedd sydd yn derbyn cefnogaeth 1 i 1 gan swyddogion Dechrau'n Deg sydd yn rhan o wasanaeth Blynnyddoedd Cynnar.

4.49

Ardal	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26 (Tymor 1)
Bangor	28	28	32	6
Caernarfon	65	59	79	21
Blaenau & Dolgellau	94	71	85	17
Bethesda a Deiniolen	26	30	28	6
Talysarn	18	15	18	8
Cyfanswm	231	203	242	58

4.50 Nifer o unigolion / deuluoedd sydd yn derbyn cefnogaeth gan Gwasanaeth Trobwynt

4.51

22/23	23-24	24-25	Ebrill 25- Rhagfyr 25
Trothwy wedi gweithio efo 178 o blant	Trothwy wedi gweithio efo 147 o blant	Trothwy wedi gweithio efo 209 o blant	Trothwy wedi gweithio efo 180 o blant ers Ebrill 2025.
48 o'r 178 yn y broses amddiffyn plant ar gychwyn yr ymyrraeth.	40 allan o'r 147 yn y broses amddiffyn plant ar gychwyn yr ymyrraeth.	74 o'r 209 yn y broses amddiffyn plant ar gychwyn yr ymyrraeth.	76 o'r 180 yn y broses amddiffyn plant ar gychwyn yr ymyrraeth.
64 o'r 178 yn blant mewn gofal gyda'r bwriad o sefydlogi neu	55 allan o'r 147 yn y broses amddiffyn plant ar gychwyn yr ymyrraeth.	56 o'r 209 yn blant mewn gofal gyda'r bwriad o sefydlogi neu ddychwelyd adra.	33 o'r 180 yn blant mewn gofal gyda'r bwriad o sefydlogi neu

ddychwelyd adra.			ddychwelyd adra.
20 babi cyn ei geni.	21 babi cyn ei geni.	37 babi cyn ei geni.	6 babi cyn ei geni.
50 CASP- 11 wedi gorffen ar amddiffyn plant neu ICO.	43 CASP-17 wedi gorffen ar amddiffyn plant neu ICO.	63 CASP-21 wedi gorffen ar amddiffyn plant neu ICO.	52 CASP- 12 wedi gorffen ar amddiffyn plant neu ICO.
21 Plentyn allan o ofal drwy ddiddymu gorchmynion gofal.	12 Plentyn allan o ofal drwy ddiddymu gorchmynion gofal.	12 Plentyn allan o ofal drwy ddiddymu gorchmynion gofal.	6 plentyn allan o ofal drwy ddiddymu gorchmynion gofal ers Ebrill.
1 Plentyn ar gynllun “step down” yn y cyfnod yma.	2 Plentyn ar gynllun “step down” yn y cyfnod yma.	6 Plentyn ar gynllun “step down” yn y cyfnod yma.	3 plentyn ar gynllun “step down” yn y cyfnod yma.

4.52 Mae'r trosolwg data gan y Gwasanaeth Trobwynt yn dangos bod y gwaith ataliol mae'r gwasanaeth yma yn ei wneud yn helpu teuluoedd aros gyda'i gilydd pan mae yn saff i wneud hynny ac o bosib i blant a phobl ifanc dychwelyd adref.

4.53 Fel y gwelir o'r data uchod mae yn dangos bod cyfeiriadau i dderbyn pob gwasanaeth yn codi a bod anghenion unigolion a theuluoedd hefyd wedi dwysau yn y blynyddoedd diwethaf sydd yn golygu bod gwasanaethau yn gweithio dros fwy o gyfnod o amser gyda'r teuluoedd.

4.54 Nifer o unigolion / deuluoedd sydd yn derbyn cefnogaeth gan Derwen a Hafan y Sêr

4.55 Gyda gweithgareddau sydd â ffocws ar anabledau gweler y tabl isod. Nid yw ffigyrau yma yn cynnwys paned a sgwrs, sesiynau hwyl a sesiynau rhannu gwybodaeth.

4.56 Gweithgareddau a grwpiau sydd â ffocws anabledau:-

22-23	128
23-24	103
24-25	170
25-26 (data at rŵan)	90

4.57 Mae niferoedd sydd yn ceisio derbyn cefnogaeth a gwasanaeth gan Derwen wedi codi a dyna pam rydym wedi mynd ati i drefnu amrediad o weithgareddau gwahanol a threfnu sesiynau grwpiau er mwyn ymateb i'r gofyn ac i drio helpu teuluoedd tra yn disgwyl am wasanaeth penodol neu ar y cyd gyda gwasanaethau ataliol. Mae

Ffigwr Mis Rhagfyr yn dangos bod 483 o blant a phobl ifanc yn agored i wasanaethau Derwen ac o'r ffigwr 483 mae 214 yn derbyn gwasanaeth cefnogol.

- 4.58 Gyda gwasanaeth preswyl ysbaid mae Hafan y Sêr yn darparu, maent yn rhoi gwasanaeth i 43 o blant a phobl ifanc gydag anableddau. Yn ystod 2024 roedd nifer o nosweithiau ysbaid yn 1,048 dros y flwyddyn ac roedd cynnydd i 1,417 am y flwyddyn 2025.

4.59 Ydy'r adnoddau sydd ar gael yn diwallu anghenion/galw am y gwasanaeth

4.60 Teuluoedd yn Gyntaf

- 4.61 Rydym yn defnyddio gwybodaeth gan Tim Derbyn Cyfeiriadau i helpu deall beth yw natur problemau teuluoedd a chanfod patrymau lleol amlwg ac yn defnyddio'r wybodaeth yma er mwyn sicrhau ein bod ni yn comisiynu'r gwasanaethau ac ymyraethau mwyaf effeithiol a buddiol.
- 4.62 Mae gwasanaethau a gomisiynir trwy Teuluoedd yn Gyntaf Gwynedd wedi eu sefydlu'n gadarn erbyn hyn o ran y ddarpariaeth sydd ar gael. Maent hefyd yn hyblyg ac yn gallu addasu i anghenion y teulu.
- 4.63 Mae'r galw am ein gwasanaeth cefnogi teulu wedi cynyddu'n fawr gyda nifer uchel o'n cyfeiriadau yn gofyn am help gydag ymddygiad. Mae llai o ffocws erbyn hyn am helpu teuluoedd efo materion mwy ymarferol. Byddai'n dda gallu cynnig hyn i deuluoedd hefyd petai mwy o gyllid ar gael.
- 4.64 Arian grant sydd yn ariannu rhan helaeth o' waith ataliol yr Adran , gan gynnwys Teuluoedd y Gyntaf a Dechrau'n Deg. Mae risg bod Llywodraeth Cymru yn lleihau dyraniad Cyngor Gwynedd ac mi fyddai hynny yn cael effaith arwyddocaol ar allu'r Adran i ddarparu gwasanaethau ataliol yn yr un ffordd. Mae hwn yn fater sydd wedi ei gofnodi ar Gofrestr Risg y Cyngor.

4.65 Tim Cefnogi Teulu

- 4.66 Ar hyn o bryd, mae rhestr aros ar gyfer cefnogaeth un i un, gan adlewyrchu cynnydd sylweddol yn yr angen am wasanaeth. Mae'r achosion sy'n dod i'r amlwg yn gofyn am gefnogaeth ar lefel fwy dwys neu arbenigol, ac o ganlyniad, mae hyd y gefnogaeth yn ymestyn dros gyfnod hirach.
- 4.67 Mae nifer y teuluoedd sy'n derbyn cefnogaeth drwy grwpiau wedi gostwng, yn bennaf oherwydd bregusrwydd teuluoedd a lefelau isel o iechyd meddwl. Yn ogystal, mae nifer o swyddogion ar gyfnod mamolaeth, sy'n effeithio ar ein gallu i ymateb yn llawn i anghenion teuluoedd Gwynedd.

4.68 Gwasanaeth Trobwynt

- 4.69 Gan fod natur, cymhlethdodau a llwythi gwaith ar y cynnydd nid ydi pob tro yn bosibl diwallu anghenion/galw am wasanaeth yn amserol. Mae data o Fis Rhagfyr yn dangos 287 o blant mewn gofal a 116 ar gofrestr amddiffyn plant. Mae nifer o

achosion yn uchel ac felly mae yn anodd rhoi gwasanaeth amserol i bawb. Mae bosib rhoi 1 gweithiwr i allu gweithio gyda 4 teulu ar bob tro. Weithiau angen 2 weithiwr i rai teuluoedd, ddibynol ar risg a natur y gwaith.

4.70 Derwen a Hafan y Sêr

- 4.71 Wrth fod anghenion plant a phobl ifanc wedi dwysau dros y blynyddoedd diwethaf mae rhestrau aros bellach oherwydd y cynnydd. Mae'r gwasanaeth yn gwneud eu gorau i wneud yn siŵr bod pob teulu yn cael y gwasanaeth maent ei angen yn amserol. Mae rhestr aros ar hyn o bryd ar gyfer gwasanaeth cefnogol Derwen yn ogystal â rhestr aros ar gyfer mynediad at wasanaeth nyrsio.
- 4.72 Mae sefyllfa debyg gyda'r lefel angen am nosweithiau ysbaid wedi codi yn Hafan y Sêr hefyd ac oherwydd hyn mae 19 o blant ar y rhestr aros i dderbyn y gwasanaeth. Gobeithio bydd y rhestr aros yn lleihau yn y misoedd nesaf.

4.73 Ydy'r gwasanaethau ataliol yn helpu i gadw teuluoedd gyda'i gilydd a lleihau'r nifer o blant sydd angen gofal gan y Cyngor

4.74 Teuluoedd yn Gyntaf

- 4.75 Mae'n bosib i deuluoedd gael eu cyfeirio am un o'r gwasanaethau 'rydym yn eu comisiynu neu mae'n bosib iddynt gael cefnogaeth fwy dwys gan gydlynnydd Tîm o Amgylch y Teulu. Mae hyn yn lleihau pwysau ar wasanaethau statudol a mwy cymhleth.
- 4.76 Os ydi'r teulu yn agored i Teuluoedd yn Gyntaf am unrhyw gefnogaeth, y Tim fydd yn delio gydag unrhyw adroddiad Heddlu ddaw i mewn neu gyfeiriad pellach am help os nad yw o bryder arwyddocaol. Rydym yn cydweithio'n agos efo Tîm Derbyn i sicrhau bod teuluoedd yn derbyn y gefnogaeth gywir gan wneud ymweliadau ar y cyd os oes pryder cynyddol am deulu. Weithiau mae'n anochel bod teulu'n cael ei uchafu i dderbyn cefnogaeth statudol.
- 4.77 Yn sicr mi welwn gynnydd sylweddol mewn llwyth gwaith statudol pe byddai'r adnodd a'r arian Teuluoedd yn Gyntaf yn cael ei golli neu leihau gan y Llywodraeth.

4.78 Tim Cefnogi Teulu

- 4.79 Hwn ydi'r cyfle gorau i ni gyfarch anghenion y teuluoedd a rhoi gwybodaeth a chefnogaeth sydd yn adeiladu ar gryfderau a sgiliau'r rhieni. Y rhieni yn adrodd yn gadarnhaol iawn o'r gefnogaeth.

4.80 Gwasanaeth Trobwynt

- 4.81 Mi fyddai llawer mwy o blant angen gofal neu fethu dychwelyd adra o ofal heb y gwasanaethau ataliol.

4.82 Derwen a Hafan y Sêr

4.83 Mae'r gwaith mae gwasanaeth Derwen a Hafan y Sêr yn ei wneud yn amhrisiadwy gyda phlant a phobl ifanc gydag anableddau. Mae sesiynau a hyfforddiant yn galluogi teuluoedd a phobl ifanc allan dygymod cyn iddo fynd at grisis. Mae yn creu fforwm hefyd bod rhieni yn gallu trafod hefo'i gilydd mewn grwpiau ac felly yn creu cysylltiadau. Yn ogystal â darparu ysbaid ar gyfer rhieni sydd yn ofalwyr i'r plant a phobl ifanc. Mae hyn o fudd i'r plentyn / person ifanc yn ogystal ar deulu oll oherwydd fel arall gall teuluoedd dorri lawr oherwydd y straen a gofynion i ofalu ac yn atal iddo gyrraedd lefel crisis.

5. Ymgynghori

5.1 Mae ymgynghori yn digwydd yn gyson yn y maes yma, mae hyn oherwydd mai arian grant ydi nifer o'r gwaith mae hyn yn golygu bod angen ymgynghori gyda gwahanol asiantaethau a theuluoedd i weld os ydi'r cynllun yn gweithio wrth asesu effeithlonrwydd y gwaith. Mae Teuluoedd yn Gyntaf yn cefnogi Strategaeth Tlodi Plant Llywodraeth Cymru felly mae ymgynghori yn digwydd drwy Lywodraeth Cymru yn ogystal â gwasanaethau megis Dechrau'n Deg i ymgynghori gyda theuluoedd i weld pa fath o wasanaethau maent angen ei weld. Ar ôl hynny bydd dad-gomisiynu / ail gomisiynu pan mae blwyddyn ariannol newydd yn cychwyn.

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

6.1 A ydych wedi **cynnwys** trigolion / defnyddwyr gwasanaeth? Os ddim, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?

6.2 Rydym wedi ystyried y nodau llesiant perthnasol o dan y ddeddf hon. Rydym eisoes yn cynnwys trigolion a defnyddwyr gwasanaeth wrth ddatblygu gwaith yn y maes hwn. Yn ogystal mae cydweithio ar lefel aml-asiantaethol yn fewnol ac allanol eisoes yn digwydd.

6.3 A ydych wedi ystyried **cydweithio**?

6.4 Mae cydweithio yn digwydd yn gyson wrth fod y strategaeth cadw teuluoedd gyda'i gilydd yn dibynnu ar gydweithio yn aml-asiantaethol drwy gydweithio rhwng Adrannau'r Cyngor ac y trydydd sector.

6.5 Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i **atal** problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?

6.6 Drwy flaenoriaethu gwaith ataliol bydd hyn yn helpu i leihau'r angen i wasanaethau statudol o fewn yr Adran Blant sydd eisoes gyda gorbwysa yn barod. Mae gwaith ataliol yn atal problemau rhag gwaethygu ar gyfer y teuluoedd sydd wir angen cymorth ac yn rhoi cymorth i deuluoedd cyn sefyllfa argyfwng.

- 6.7 Sut ydych wedi ystyried yr **hirdymor** a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?
- 6.8 O edrych ar ystadegau dros y 5 mlynedd diwethaf, mae mwy o deuluoedd angen cymorth gan y Gwasanaeth Plant yn enwedig yr elfen ataliol. Yn ogystal â hyn mae'r cymorth mae teuluoedd ei angen yn fwy dwys yn y blynyddoedd diwethaf oherwydd bod anghenion yn fwy dwys a chymhleth erbyn hyn. Rydym yn gobeithio bydd y rhaglen yn parhau i gael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru am flynyddoedd i ddod. Heb yr arian rydym yn ei dderbyn drwy grant nid yw'n bosib rhoi'r gwasanaeth rydym yn ei gynnig.
- 6.9 Er mwyn sicrhau **integreiddio**, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrrff cyhoeddus eraill?
- 6.10 Mae integreiddio yn digwydd yn gyson rhwng yr Adran Blant a Chefnogi Teuluoedd a trydydd sector. Heb gael yr arian grant i gyflawni dyletswyddau ataliol sydd un ai o fewn yr Adran neu yn cael ei gomisiynu gan Drydydd Sector buasai mwy o arian yn gorfod cael eu buddsoddi gan y llywodraeth oherwydd buasai fwy o blant a phobl ifanc yn dod i ofal. Yn ogystal ar ffaith buasai teuluoedd yn gorfod derbyn gwasanaeth statudol yn hytrach na ataliol maent yn ei dderbyn ar hyn o bryd.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

- 7.1 Rydym wedi rhoi sylw i'r nodweddion uchod ac rydym fel Adran yn dilyn Deddf Cydraddoldeb 2010 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn ein gwaith yn ddyddiol. Mae hyn yn gwneud yn siŵr bod unigolion a theuluoedd yn derbyn gwasanaeth a chael ei asesiadau yn eu hiaith o'i dewis.

8. Camau Nesaf

- 8.1 Byddwn yn cyflwyno Cynllun Gweithredu Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Ddiwygiedig mis Chwefror i'r Llywodraeth gymeradwyo drwy'r Grant CCG. Rydym yn gobeithio bydd dim llawer o newid o'r swm rydym yn ei dderbyn gyda'r grant.

Atodiadau

Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd